

та здоров'я відповідно до ч. 1 ст. 3 Конституції України є найвищою соціальною цінністю).

Нарешті, беззаперечним фактом є те, що доповнення КК України новою статтею обумовлює необхідність внесення змін і до статті 216 «Підслідність» Кримінального процесуального кодексу України для визначення певного органу, до компетенції якого буде віднесено здійснення досудового розслідування відповідних кримінальних проваджень. Між тим у законопроекті 7546 відповідні пропозиції відсутні, що (в разі його прийняття у запропонованій редакції) унеможливить правозастосування.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

3. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо порушень законодавства у сфері цивільного захисту, вчинених в умовах воєнного стану : законопроект реєстр. № 7546 від 11 липня 2022 року. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39988>.

Балобанова Дар'я Олександрівна,
професор кафедри кримінального права
і криминології Львівського державного
університету внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, доцент

ЗАХИСТ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Кримінальний кодекс Чеської Республіки (надалі – КК ЧР) був прийнятий 08 січня 2009 р. та набрав чинності з 09 лютого 2009 р. Так само, як й чинний Кримінальний кодекс України 2001 р. (надалі – КК України), він складається з Загальної та Особливої частин (Obecná část a Zvláštní část), а також містить Перехідні та заключні положення.

Кримінальні правопорушення (дослівний переклад «čín» – акт, вчинок), які посягають на безпеку держави, знаходяться в Главі ІХ «Кримінальні правопорушення проти Чеської Республіки, іноземної держави та міжнародної організації» («Trestné činy proti České Republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci»). Ця Глава складається з трьох частин:

Частина 1 – Кримінальні правопорушення проти основ ЧР, іноземної держави та міжнародної організації;

Частина 2 – Кримінальні правопорушення проти безпеки ЧР, іноземної держави та міжнародної організації;

Частина 3 – Кримінальні правопорушення проти оборони держави.

Кожна частина містить окремі параграфи (статті), положення яких відображають конкретні склади кримінальних правопорушень, але також є параграфи, в яких містяться положення загального характеру.

В Частині 1 «Кримінальні правопорушення проти основ ЧР, іноземної держави та міжнародної організації» передбачені наступні склади кримінальних правопорушень:

§ 309 «Зрада батьківщини», яка полягає в тому, що громадянин ЧР у зв'язках з іноземною владою чи іноземним агентом вчиняє підривну діяльність проти республіки (§ 310), терористичний акт (§ 311), терор (§ 312) або диверсію (§ 314);

§ 310 «Підрив республіки» – це участь особи у насильницьких діях проти ЧР чи її влади з наміром підірвати конституційний устрій, територіальну цілісність чи обороноздатність ЧР чи знищити її незалежність;

§ 311 «Терористичний акт» – відповідні дії (надається їх перелік), які вчиняються з наміром завдати шкоди конституційному устрою чи обороноздатності ЧР, порушити або зруйнувати основну політичну, економічну чи соціальну структуру ЧР чи міжнародної організації, серйозно залякати населення чи незаконно примусити уряд або інший державний орган або міжнародну організацію до дії чи бездіяльності;

§ 312 «Терор» – ним визнається умисне вбивство іншої особи з наміром завдати шкоди конституційному устрою ЧР. Відповідальність за терор та терористичний акт розповсюджується й на випадки, коли вони спрямовані проти іноземних держав;

§ 312a «Участь у терористичній групі». Передбачається не притягнення до відповідальності особи, яка повідомила про терористичну групу прокурору або поліцейському органу за умови, що небезпека, яка виникла для інтересів, захищених законом, можна було попередити. Також передбачена т.зв. «безкарність агента», тобто офіцера поліції, який виконує завдання в якості агента та бере участь у діяльності терористичної групи;

§ 312d «Фінансування тероризму»;

§ 312e «Підтримка та сприяння тероризму»;

§ 312f «Погроза вчинення терористичного злочину»;

§ 314 «Саботаж» – це дії особи з наміром завдати шкоди конституційному устрою чи обороноздатності ЧР або завдати шкоди міжнародній організації, що полягають у зловживанні своєю роботою, професією, посадою чи своїми функціями або вчинення інших дій з метою зірвати або перешкодити виконанню важливого завдання міжнародної організації, державного органу, збройних сил чи сил безпеки, економічної організації чи іншої установи, або такі, що спричинили збій або іншу серйозну шкоду в діяльності такого органу чи організації чи установи;

§ 315 «Зловживання представництвом держави та міжнародних організацій» – дії особи, яка має намір завдати шкоди конституційному устрою, територіальній цілісності чи обороноздатності ЧР або знищити її незалежність чи завдати шкоди міжнародній організації, якщо вона уповноважена представляти ЧР чи міжнародну організацію, до складу якої входить ЧР, бути членом або вести переговори з іноземною державою чи іншим чином захищати інтереси ЧР чи міжнародної організації, членом якої є ЧР, коли має справу з особою, яка представляє інтереси іноземної держави, та яка зловживає своїми

повноваженнями, щоб діяти на від імені ЧР або зазначеної міжнародної організації.

Частина 2 **«Кримінальні правопорушення проти безпеки ЧР, іноземної держави та міжнародної організації»** містить наступні склади кримінальних правопорушень:

§ 316 *«Шпигунство»* полягає у перехопленні інформації, неправомірне використання якої може серйозно загрожувати або завдати шкоди конституційному устрою, суверенітету, територіальній цілісності, обороні та безпеці ЧР чи іншої держави, або обороні та безпеці міжнародної організації, захист інтересів якої в вищезазначених областях забезпечує ЧР, збиранні даних, що містять секретну інформацію з метою зради, або умисному розкритті такої секретної інформації іноземній державі;

§ 317 *«Загрози секретній інформації»* передбачає відповідальність за збирання секретної інформації з метою розкрити її неуповноваженій особі, або умисне розголошення такої секретної інформації неуповноваженій особі (проступок);

§ 318 *«Компрометація секретної інформації через недбалість»* полягає в необережному розголошенні секретної інформації в іншому правовому акті під грифом «Цілком таємно» або «Таємно» (проступок).

Частина 3 **«Кримінальні правопорушення проти оборони держави»** містить наступні склади кримінальних правопорушень:

§ 319 *«Співпраця з ворогом»*, яка полягає у наданні переваги ворогу або підтримці його будь-яким способом в стані загрози для держави або в стані війни;

§ 320 *«Військова зрада»*, відповідальності за яку підлягає громадянин ЧР, який служить у збройних силах противника під час стану загрози державі або під час воєнного стану;

§ 321 *«Служба в іноземних збройних силах»* є кримінально караною якщо громадянин ЧР, порушуючи інше положення закону, служить в армії чи збройних силах іншої держави (проступок);

§ 321a *«Участь у недержавному збройному угрупованні, спрямованому на дії в умовах збройного конфлікту»* полягає в участі в діяльності недержавного збройного формування, спрямованої на дії у збройному конфлікті, що відбувається на території іншої держави, за умови участі у бойових діях такої групи, або наданні інформації чи навчання інших осіб щодо виробництва або використання вибухових речовин, зброї, небезпечних речовин або матеріалів подібного характеру або інших подібних методів чи технік, або отриманні інформації або набутті навичок, пов'язаних із виробництвом або використанням вибухових речовин, зброї, небезпечних речовин або матеріалів подібного характеру або інших подібних методів чи технік, або виїзді до іншої держави або до ЧР (проступок);

§ 322 *«Порушення особистого та матеріального обов'язку щодо захисту держави»* полягає у невиконанні, навіть через недбалість, особистого або матеріального зобов'язання щодо захисту держави, умисному ухиленні від виконання такого обов'язку, або перешкоджанні чи ускладненні виконання такого зобов'язання іншою особою, навіть через недбалість (проступок).

Підсумовуючи викладене, можна зробити наступні висновки:

– в Главі IX КК ЧР «Кримінальні правопорушення проти Чеської Республіки, іноземної держави та міжнародної організації» зібрані кримінальні правопорушення, які в КК України розташовані в різних розділах Особливої частини КК: I «Злочини проти основ національної безпеки України», IX «Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки», XIV «Кримінальні правопорушення в сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації», XIX «Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)», XX «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку»;

– переважна більшість з них є злочинами, хоча наявні також 5 складів кримінальних проступків.

Базелюк Вікторія Володимирівна,

молодший науковий співробітник

Науково-дослідного інституту вивчення

проблем злочинності імені академіка

В. В. Сташиса НАПрН України; асистент

кафедри кримінального права

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого, кандидат

юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙ ПОСЯГАНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА ОБ'ЄКТИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЯК ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ПРО МИНУЛЕ НАШОЇ КРАЇНИ

Культурна спадщина є унікальним речовим результатом людської діяльності, що має важливе наукове, історичне, художнє або інше культурне значення для всього людства. Культурна спадщина є носієм історичної інформації про минуле нашої держави.

Стаття 298 Кримінального кодексу (далі – КК) України передбачає кримінальну відповідальність за знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини. Проте знищення, руйнування чи пошкодження об'єктів культурної спадщини внаслідок військових дій не підлягають кваліфікації за зазначеною нормою.

Розпочата росією 24 лютого 2022 року війна проти України викликала чимало проблем, в тому числі стосовно захисту культурних цінностей на території нашої держави.

Стаття 438 КК України встановлює відповідальність за порушення законів та звичаїв війни. Диспозиція даної норми має бланкетний характер і відсилає для з'ясування її змісту до міжнародних нормативних актів, зокрема до норм міжнародного гуманітарного права, які містяться у «праві Женеви» та «праві Гааги». Гаазька конвенція про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 року встановлює заборону знищення, привласнення чи будь-яких актів вандалізму стосовно культурних цінностей під час збройного